Handreiking CoroNa

Doel: Inspiratie bieden om de tijd **na** de intelligente lock-down goed vorm te geven (als de scholen weer (deels) open zijn).
Wat: Schematisch overzicht van vragen, overwegingen en tips vanuit diverse bronnen. Geordend naar thema en perspectief.
Door: Schoolsupport van SWV VO 30 06. Toelichting vragen en opmerkingen via de online Q&A-sessies en via info@swvvo3006.nl.

SWV VO 30 06
Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Brabant Noordoost

	Schoolleiding	Docenten en OOP	De klas	De leerling	Ouders	Eindexamenkandidaten
Visie en missie van school	• Beleid vloeit logisch voort uit visie en missie van school: Wat willen wij zijn als school en wie willen wij zijn voor docenten/ leerlingen? • Hoe zorgen wij: -voor de veiligheid van leerlingen, personeel en ouders? -dat het voor niemand een verloren jaar wordt? -voor een eerlijke evaluatie (overgangsnormen)? -voor maximale onderwijstijd? (weinig tijd verliezen aan evaluatie) • Scholen zijn eerste regisseur van het onderwijsproces/ organisatie. • Hoe gaan we om met de verschillen tussen scholen/ onderwijsniveaus (keuzes die worden gemaakt in de opstart)? • Houd er rekening mee dat op- en afbouwen van routines energie (dus tijd!) kosten.	• Wees je bewust dat je een rolmodel voor leerlingen bent. • Welke plek geven we corona in onze pedagogiek? (zie ook didactiek en sociaal-emotioneel)	• De pedagogische prioriteit is hoog. • Neem de tijd om met je klas weer een positieve groep te worden. Hoeveel tijd nemen we hiervoor met elkaar?	• Uit welke situatie komen de leerlingen, wat zijn hun behoeften (didactisch inhoudelijk maar ook sociaal emotioneel)?	• Uit welke situatie komen ouders, wat zijn hun behoeften (ondersteuning, veiligheid, gezondheid, rust)? • Hoe vullen we de term 'ouderbetrokkenheid' in? Is ouderbetrokkenheid de betrokkenheid van ouders en/of óp ouders?	• Hoe pro-actief rond je de schoolcarrière af voor deze groep leerlingen?

	Schoolleiding	Docenten en OOP	De klas	De leerling	Ouders	Eindexamenkandidaten
Organisatie	• Maak een draaiboek met de volgende aspecten: 1. Veiligheid (stel een multidisciplinair coördinatieteam samen); 2. Mensen (denk aan welbevinden); 3. Leren; 4. Organiseren (praktische zaken zoals looproutes); 5. Evalueren. • Hoe organiseren we het onderwijs: - individuele onderwijsbegeleiding op school - blended onderwijs - alternerend open en dicht - combinatie van bovenstaande (denk ook aan creatief ruimtegebruik, ook van de buitenruimte) - allemaal terug op school • Verlies de voorbereiding voor volgende schooljaar niet uit het oog.	• Moedig mentoren aan om regelmatig contact te hebben met de ouders. • Waar liggen behoeftes? Bijvoorbeeld: psycho-educatie rondom het voeren van gesprekken met de klas.			• Zorg dat de leerling aanwezig is bij een oudergesprek. • Organiseer digitale bijeenkomsten met ouders om de overgang soepel te laten verlopen. Welke tips hebben docenten en ouders voor elkaar?	• Laat ouders meedenken over een passende afsluiting.

	Schoolleiding	Docenten en OOP	De klas	De leerling	Ouders	Eindexamenkandidaten
Communicatie	• Heb oog voor álle betrokkenen en communiceer helder welke stappen gezet gaan worden (zie bv Enigma-kaart onderwijs). • Nadenken over mogelijk optuigen van een 'crisisteam' binnen school (vraagbaak).	• Hoe verloopt de communicatie met docenten/OOP? Zorg voor een gezamenlijk vertrekpunt over de organisatie, voordat de transitie plaatsvindt.	• Bevorder gewenst gedrag (nieuw gedrag agv 1,5 meter maatschappij) door pro-actief nieuw gedrag te benoemen (en visueel te maken) en reactieve afspraken te maken voor als leerlingen het nieuwe gedrag niet laten zien. • Hoe kunnen onze leerlingen met 1,5 meter afstand toch goed contact hebben? Wat kunnen we ze bieden?	• Indien informatiekanalen veranderen, duidelijk aangeven wanneer en welke. • Inventariseren van vragen die leven.	• Hoe verloopt de communicatie met ouders? Is het doel van de informatiestroom helder? Gaan we informatie verstrekken of uitwisselen? Voorbeelden: ouderavond, inloopmiddag, nieuwsbrief. • Inventariseren van vragen die leven. • Houd een kort lijntje met hulpverlening (denk ook aan Leerplicht).	• Informatie over zak- en slaagregeling: www.benikgeslaagd.com/

	Schoolleiding	Docenten en OOP	De klas	De leerling	Ouders	Eindexamenkandidaten
Transitie *Rituelen* *Reflectie en vooruitkijken* *Tussenfase (1,5 meter afstand samenleving)*	• Neem de tijd om adem te halen. Start met schoolleiding samen. Wat hebben we meegemaakt? • Bijeenkomst personeel voorbereiden (eerst personeel op school. Daarna pas leerlingen). Ruimte geven voor ervaringen uitwisselen, navragen naar behoeftes van collega's en geef erkenning voor de inzet van het team. Evalueer wat deze ingrijpende gebeurtenis voor jezelf en de school betekent. Denk aan een ritueel wat de afgelopen periode kan symboliseren. Deel daarna praktische informatie (nieuwe start: ook dit kan symbolisch). Denk ook aan hoe we de leerlingen voor de eerste keer ontvangen. • Maak gebruik van deze periode om zaken die je anders wenst, direct (anders) aan te pakken.	• Goede start met het hele schoolteam: informeel samenzijn. • Aandacht voor ieders behoefte: ondersteuning, veiligheid, rust, routine, gevoel van competentie, afbakening van taken? • Leerlingen ontvangen op dag 1. Prioriteit: veilig pedagogisch klimaat. Schroom niet om hulp te vragen, ondersteun elkaar. • Het in balans houden van een tweesporenbeleid: Het linkerspoor staat voor aandacht voor de bijzondere periode waarin we hebben gezeten. Hiervoor is gecontroleerde herbeleving nodig. Het rechterspoor staat voor herstel van het normale leven, waarbij 'social referencing' nodig is (relativeren).	• Routines geven structuur. • Je begint als groep weer 'opnieuw', zowel vanuit de fases van groepsvorming als vanuit een nieuwe startsituatie. • Geef aangepaste lessen met ruimte voor gesprekken.	• Bied eventuele extra ondersteuning in overgang. • Verwijs door naar hulpverlening, indien nodig.	• Organiseer een paar weken na de herstart een ouderavond: Hoe is de start geweest? Hoe hebben we dit aangepakt met elkaar? • Heb aandacht en interesse voor de thuissituatie. • Gebruik ouders als belangrijke bron voor het functioneren van de leerling. • Ondersteun ouders die moeite hebben met het weer 'loslaten' van het begeleiden van het leerproces.	• Heb aandacht voor de transitie die deze leerlingen meemaken. • Pas op dat het geen 'vergeten groep' wordt. • Zijn er alternatieve vormen voor diploma-uitreiking en gala? • Hoe maak je duidelijk wat de waarde is van het diploma?

	Schoolleiding	Docenten en OOP	De klas	De leerling	Ouders	Eindexamenkandidaten
Sociaal-emotionele ontwikkeling *Welbevinden* *Ervaringen delen* *Groepsklimaat*	• Heb oog voor je eigen welbevinden en bevraag elkaar regelmatig op hoe het gaat. • Blijf ervaringen delen, indien daar behoefte aan is.	• Leef voor, toon eigen kwetsbaarheid en oplossingsvaardigheden. • Je hebt een dubbelrol: leerlingen gerust stellen, informatie verschaffen en tegelijkertijd mogelijk zelf slachtoffer zijn en vragen hebben. • Zet in op differentiëren, zowel didactisch als sociaal-emotioneel. • Zie ook 'Transitie'.	• Vier een feestje dat de school weer open is. • Deel met elkaar wat je hebt meegemaakt tijdens de lock-down. • Praat over de overledenen. • Werk aan cohesie middels samenspel en samenwerkactiviteiten. • Houd er rekening mee dat er andere subgroepen kunnen zijn ontstaan: forming en storming beginnen opnieuw. Bedenk, bij een voorheen negatieve groep, dat jij nu het verschil kan maken (bv bij het indelen van de groepen)! • Gebruik niet alleen mondelinge, maar ook creatieve werkvormen (muziek/drama/tekenen): elk kind hanteert een andere copingstijl. • Praat daarnaast ook over de gebeurtenissen. Daardoor wordt de beleving steeds behapbaarder en je merkt dat je niet de enige bent, wat troost kan bieden. • Leerlingen observeren en zo nodig doorverwijzen naar het zorgteam.	• Heb oog voor de unieke ervaring van de leerling (bv leerlingen die blij zijn dat ze weer naar school mogen versus leerlingen die ervan balen). • Sociaal-emotionele problemen kunnen zich uiten in gedragsproblemen! Wees hier alert op. • Externaliserend valt snel genoeg op, maar heb ook oog voor de stille leerlingen. • Eventueel begeleiding in groepen of individueel (hoe is het met de veerkracht van elke leerling gesteld?).	• Stem regelmatig af met ouders. • Vraag tijdens een ouderavond ook hoe het met de ouders gaat.	• Hebben leerlingen het gevoel dat ze gezien worden? • Leerlingen kunnen niet als groep hun schoolcarrière afsluiten. Dit kan diverse emoties met zich meebrengen.

	Schoolleiding	Docenten en OOP	De klas	De leerling	Ouders	Eindexamenkandidaten
Didactiek *Adaptief onderwijs* *Nieuwe beginsituatie*	• Wat is de visie op leren en ontwikkelen? Ga je uit van achterstanden of focus je op ontwikkeling? • Wat staat centraal: de leerling of de lesstof? • Zie je deze situatie als een kans om als school een groeispurt te maken qua schoolontwikkeling? • Hoe ga je om met de didactische verschillen die zijn opgebouwd? • Denk aan een eventuele flexibelere inzet van docenten en ander personeel.	• Gebruik de tijd tot de zomer niet om leerachterstanden in te lopen, maar te ontdekken wat de nieuwe beginsituatie is. • Focus op essentiële doelen in álle domeinen. • Stap niet volledig over op schermonderwijs, maar maak gebruik van belevend onderwijs. Focus op praktijkvakken op school.	• Routines geven structuur. Dit is het rechterspoor van een tweesporenbeleid rondom pedagogiek: niet te lang blijven hangen in wat is geweest en ook weer herstel van het (nieuwe) 'normale'. • Als vuistregel bij het starten van het leerstofaanbod: ga zitten op het punt halverwege de schoolstopperiode. • Zet in op differentiëren, zowel didactisch als sociaal-emotioneel.	• Kijk welke mogelijkheden er zijn voor maatwerk. • Houd rekening met de taakbelasting van de leerlingen. • Bedenk wat je met de leerlingen doet die bij- of voorlopen: er zijn leerlingen die veel bijgeleerd hebben op gebied van zelfstandigheid, zelfredzaamheid en zelfsturing. Dit moment biedt een mooie kans om deze vaardigheden vast te houden en structureel in te bouwen in de vormgeving van het onderwijs. • Om zicht te krijgen op de startsituatie, begin met formatief evalueren. • Wees behoudend met toetsen en houd de focus op overgangsmomenten.	• Maak helder wat het beleid is rondom inhalen toetsen, overgangsnormen e.d.	

	Schoolleiding	Docenten en OOP	De klas	De leerling	Ouders	Eindexamenkandidaten
Bezinning	• Evalueer op de gehele aanpak en wat deze ingrijpende gebeurtenis voor school betekent (nasleep kan lang zijn!). • Wat heeft deze periode ons opgeleverd? • De keuzes die je nu maakt, hebben ook invloed op volgend schooljaar. • In welke mate is onze kwaliteitszorg passend bij de doelen die we met leerlingen willen bereiken? • Hebben wij nieuwe inzichten opgedaan over de manier waarop wij ons onderwijs organiseren? • Wat zegt het afstandsonderwijs ons over de manier waarop wij op school differentiëren? • Hoe kijken wij nu aan tegen ons huidige toetssysteem? • Wat hebben we geleerd over de manier waarop we rapporteren over de ontwikkeling van kinderen? • Wat heeft deze crisis ons geleerd over de cultuur in onze school? • Wat hebben wij ervaren rond het leiderschap op school?	• Welke inzichten heeft deze situatie ons opgeleverd over de **doelen** die we met kinderen willen bereiken? • Wat hebben wij geleerd over ons pedagogische gedrag? • Wat hebben wij geleerd over ons didactisch leraarsgedrag? • Wat zegt deze situatie ons over de omgang met de leerstof?	• Er is ons overkomen wat ons is overkomen. We hoeven er geen slachtoffer van te zijn. • Terugblik op afgelopen jaar (ritueel gebruiken). • Behoefte aan mentor meenemen naar volgend jaar?	• Oog blijven houden voor de gevoelens van de leerlingen.	• Terugblik op afgelopen jaar met ouders. • Terugkoppeling aan ouders geven over de evaluatie van de bezinning. • Wat heeft deze periode ons geleerd over ouderbetrokkenheid?	

Bronnen:

- ✓ Artikel: Charlotte Arnou - Zo kan onderwijs eruitzien als lessen weer op school mogen (https://www.klasse.be/221824/zo-kan-onderwijs-eruitzien-als-lessen-weer-op-school-mogen/)
- ✓ Artikel: Machiel Karels – Reflectie op afstandsonderwijs: twaalf vragen voor het schoolteam (https://wij-leren.nl/reflectie-op-afstandsonderwijs-schoolontwikkeling.php)
- ✓ Artikel: Luc Koning - Wat doen we als de kinderen weer naar school mogen (www.nivoz.nl)
- ✓ Artikel: Peter Mol – Heb oog voor stille leerlingen, juist nu! (https://www.lbbo.nl/wp-content/uploads/2020/05/Heb-oog-voor-stille-leerlingen-juist-nu.pdf)
- ✓ Artikel: VO-raad – Maatwerk: wat kan en mag (https://www.vo-raad.nl/artikelen/maatwerk-schema)
- ✓ Artikel: Peter de Vries – Ouderbetrokkenheid is vooral goed contact (https://www.lbbo.nl/wp-content/uploads/2020/05/LBBO-speciale-editie-mei-2020-Ouderbetrokkenheid-is-vooral-goed-contact.pdf)
- ✓ Filmpje: Bert Smits, Schoolmakers – Naar een heropstart van scholen (https://lerarencollectief.nl/portfolio-item/heropstart-van-scholen-naar-de-opbouw-van-een-draaiboek-bert-smits/)
- ✓ Filmpje: Rene van Engelen – Hoe laat je jouw klas een groep blijven (https://lerarencollectief.nl/portfolio-item/hoe-laat-je-jouw-klas-een-groep-blijven-rene-van-engelen/)
- ✓ Folder: Als een ramp de school treft – School en Veiligheid (www.schoolenveiligheid.nl)
- ✓ Handleiding: Ine Spee en Odeth Bloemberg-van de Bekerom - De leegte in school: verder op school na de vliegramp in Oekraïne (https://www.ivp.nl/sites/default/files/domain-23/documents/ivp-arq_deleegteinschool_final-23-1453891662492163730.pdf)
- ✓ Kwaliteitskaart: Heropening school (https://www.enigmaonderwijs.nl/wp-content/uploads/2020/04/9.11-Heropening-school-CONCEPT-1.pdf)
- ✓ Spel: Pas op de plaats - In gesprek over de school als oefenplaats voor burgerschap (www.schoolenveiligheid.nl)
- ✓ Website met te downloaden poster: https://www.swvvo3006.nl/help-de-helden/
- ✓ Webinar: Steven Pont – Hoe herstelt het onderwijs zich na de Corona-crisis…? (vanuit nieuwsbrief LBBO)
- ✓ Een gezamenlijk product van studenten Opleiding Schoolpsycholoog RINO-Amsterdam – Hoe komen ze weer terug? De scholen weer open na coronasluiting (https://www.psynip.nl/wp-content/uploads/2020/04/hoe-komen-ze-weer-terug.pdf)